

In Fryslân is de ondersteuning op de gewone school goed geregeld

Ervarings-
verhalen uit
Friesland (1/3)

Tekst: Gert de Graaf | Foto's: Aniek Vijver

Een gebrek aan duidelijkheid over de financiering van extra ondersteuning kan de inclusie van kinderen met het syndroom van Down in het reguliere onderwijs in de weg staan. Toch is het op sommige plekken in Nederland wél goed geregeld. In Friesland, bijvoorbeeld. Steunpunt Onderwijs Noord werkt samen met zorgorganisatie Wille om goede ondersteuning te bieden aan leerlingen met Downsyndroom in het regulier onderwijs. Wij spraken met ambulante begeleider Marjan van der Meij van het Steunpunt en met Ester Buitelaar, pedagoog en coördinator bij Wiis (de gezamenlijke organisatie van Wille en het Steunpunt). In dit blad vind je verder twee portretten van scholen in Friesland die op deze manier worden ondersteund.

De ambulante begeleider Marjan legt uit: "Het steunpunt is ontstaan uit het Expertisecentrum Cluster 3. Vanuit het Expertisecentrum boden we ambulante begeleiding. Na de invoering van de Wet Passend Onderwijs in 2014 moesten scholen dit zelf organiseren. In Friesland konden ze onze expertise goed gebruiken. En er is heel overzichtelijk maar één samenwerkingsverband voor primair onderwijs in Friesland. Ook daar zag men de noodzaak in van continuering van de ambulante begeleiding. Na 2014 ben ik me, samen met een collega, heel specifiek gaan toeleggen op leerlingen met Downsyndroom."

Een standaard voor ondersteuning

"Het ontwikkelen van een ondersteuningsstandaard was een belangrijk doel. In Friesland hebben we hierover afspraken gemaakt met het samenwerkingsverband, een aantal schoolbesturen en gemeenten. De standaard is: 8 uur per week wordt bekostigd door het schoolbestuur, 8 uur door de gemeente en 4 uur door het samenwerkingsverband. We hoeven die 20 uur niet altijd volledig te benutten. We zien het als een maximum. Is er meer nodig, dan is het de vraag of de gewone school de juiste plek is."

"Noordoost Friesland is de eerste gemeente die de ondersteuningsstandaard voor kinderen met Downsyndroom of een vergelijkbare beperking volledig onderschrijft. Zij zijn heel goed bezig met inclusief onderwijs. Wij maken nu een rondgang langs alle Friese gemeenten en schoolbesturen om de standaard breder geaccepteerd te krijgen. Zo hoeft je niet iedere keer helemaal bij nul te beginnen. Een voordeel voor de gemeenten en besturen is dat dit ook onzekerheid voor hen wegneemt. Wat we al bereikt hebben is indrukwekkend. Ik denk dat Friesland hierin uniek is."

Onderhandelen

"Het samenwerkingsverband stelt in de kleuterperiode 4 uur per week beschikbaar. Dit is bedoeld

Ester Buitelaar (links) en Marjan van der Meij (rechts)

om preventief te werken aan zelfstandigheid, zelfredzaamheid en taalontwikkeling. Deze uren vervallen meestal bij de overgang naar groep 3. Maar als wij aangeven dat dit nog nodig is, is het samenwerkingsverband bereid dit tijdelijk te blijven financieren. Soms willen schoolbesturen of gemeenten daarvoor ook wat extra uren bijdragen.

Vroeger kwam het voor dat een gemeente in totaal slechts één uurtje per week beschikbaar stelde. Wij zetten in op de standaard. Het vraagt soms intensief overleg, maar inmiddels draaien de meeste schoolbesturen en gemeenten mee in dit systeem. Ook als ze de standaard nog niet officieel onderschrijven, kun je hen er wel

op wijzen en in contact brengen met andere schoolbesturen en gemeenten, zodat ze zien hoe het werkt. Wij bereiden het pad voor, maar de intern begeleider en/of de directeur voert het gesprek met de instanties. We zijn er wel bij, zeker in het begin, omdat wij de ins en outs kennen."

Borging

"In het begin deed ik dit werk samen met één andere collega. Inmiddels hebben we een team van vier. Ik heb nog drie jaar te gaan. Het is belangrijk dat we, naast twee ervaren krachten, ook jongere collega's hebben zodat de expertise behouden blijft."

"We begeleiden momenteel zo'n 28 kinderen met Downsyndroom, waarvan ik er zelf 17 begeleid. De meeste kinderen starten met

een jaar of vier in het regulier onderwijs. De Stichting Downsyndroom speelt hierbij een grote rol, met een sterke lokale oudergroep en veel uitwisseling via platforms zoals Facebook. Soms komen wij niet in beeld, omdat al snel duidelijk is dat speciaal onderwijs passender is. Maar meestal worden wij wel benaderd. Vaak beginnen we met een observatie in de peutergroep. We begeleiden kinderen van verschillende leeftijden; van peuters die we helpen bij de overstap naar groep 1, tot het oudste kind dat al in groep 8 zit. Bij haar onderzoeken we of zij straks naar het reguliere VMBO kan."

Vraag uit andere provincies

"Twee ouders, ieder met een kind met Downsyndroom op dezelfde reguliere school, brachten twee jaar geleden op Wereld Downsyndroomdag het thema inclusief onderwijs onder de aandacht. Wij deelden dit via onze kanalen, waarna het landelijke aandacht kreeg met interviews met ouders, leerkrachten,

kinderen en onszelf. Daarna kregen wij vanuit verschillende provincies de vraag of wij ook daar aan de slag konden gaan. Wij zijn gebonden aan Friesland, maar hopen dat onze aanpak andere samenwerkingsverbanden kan inspireren."

Onderwijs en zorg

"We hebben goed nagedacht over de organisatie van de begeleiding. We liepen tegen het probleem aan dat onderwijsassistenten soms geen zorgtaken (zoals verschonen) willen uitvoeren. Daarom hebben we samenwerking gezocht met Wille, een zorgorganisatie. Samen met Ester Buitelaar van Wille hebben we toen Wiis opgericht, een organisatie met expertise op het gebied van kinderen met Downsyndroom. Wiis neemt personeel aan dat zowel onderwijs- als zorgtaken kan uitvoeren. De uren worden bekostigd vanuit gemeente, schoolbestuur en samenwerkingsverband. De begeleiders staan niet op de loonlijst van de school, dus de school loopt financieel geen risico. Wiis werft en leidt de begeleiders op. Omdat ze deels worden betaald uit onderwijsgelden, mogen ze naast de acht uur persoonlijke ondersteuning aan de leerling ook algemene onderwijstaken uitvoeren, zoals iets klaarzetten, met een groepje werken of even toezicht houden. Een win-win situatie."

"Discussies met gemeenten gaan vaak over het aandeel onderwijsdoelen in het zorgplan. Gemeenten mogen alleen zorg financieren. We hebben geprobeerd één integraal plan te maken waarin het OPP met de onderwijsdoelen en het zorgplan samenkomen, omdat het om dezelfde begeleider en hetzelfde kind gaat.

Sommige gemeenten accepteren dat niet. Daarom blijven we toch maar werken met twee plannen, met een strikte scheiding tussen onderwijs en zorg. Iedereen die de praktijk kent, weet dat dit onderscheid grotendeels fictief is. Het is een tegemoetkoming aan bureaucratische richtlijnen."

"Sinds de oprichting van Wiis hebben we goed zicht op wie de ondersteuning verzorgt. Scholen zijn tevreden: in principe is er één begeleider die zowel zorg- als onderwijstaken uitvoert. Mocht de

begeleiding toch door twee personen worden gedaan, dan zijn het nog steeds mensen van Wiis. Onze ervaring vóór Wiis was dat afstemming tussen begeleiders vanuit de zorg en onderwijsassistenten vaak moeizaam verliep. Eén persoon voor beide taken aanwijzen werkt beter. Dat zijn vaak mensen uit de zorg. Als ambulant begeleiders stemmen we met hen af hoe ze ook onderwijstaken kunnen oppakken. Bij Wiis is er daarnaast intervisie en gerichte bijscholing.”

Eén ambulant begeleider

“De ambulant begeleider richt zich op alle kinderen op een school die vanuit het Steunpunt Onderwijs Noord worden begeleid. Vroeger kreeg een leerling met een fysieke beperking een andere ambulante begeleider dan een leerling met een verstandelijke beperking. Dit was inefficiënt en belastend voor de school. Tegenwoordig, als ik op een school kom met een leerling met Downsyndroom en een leerling met bijvoorbeeld spierdystrofie, begeleid ik beide.”

“We bezoeken de meeste kinderen elke 7 à 8 weken, afhankelijk van de behoefte van het team. Elk bezoek begint met een observatie. Zonder dat, praat je over een fictief kind. Je moet zelf hebben gezien hoe het eraan toe gaat. Daarna hebben we in principe altijd overleg met de leerkracht, de ondersteuner en de intern begeleider. Verder zitten we drie keer per jaar met zijn allen aan tafel: ouders, leerkrachten, ondersteuners en ambulant begeleider. Als de zorgindicatie verlengd moet worden, sluit vaak ook de gemeente aan, evenals Ester Buitelaar, coördinator van Wiis.”

Groep 3

“Vroeger zagen veel scholen groep 3 als een grens: toelating in de kleuterklas was mogelijk, maar daarna ging het niet meer. Tegenwoordig kijken we met school en ouders goed naar wat we kunnen verwachten en wat er nodig is. Daardoor is de overgang naar groep 3 een veel minder groot obstakel.”

“Vanuit Steunpunt Onderwijs Noord en Wiis geven we standaard twee presentaties aan de school: bij de start van het onderwijsstraject en aan het eind

van groep 2. Een schooldag in groep 3 ziet er heel anders uit. We willen dat leerkrachten begrijpen dat zo’n verandering veel vraagt van een leerling met Downsyndroom die probeert de wereld te begrijpen vanuit het draaiboek dat hij of zij in de loop van de tijd heeft opgebouwd. We leggen het schoolteam uit hoe ze daarmee rekening kunnen houden. Daarbij baseren we ons op kennis die we hebben opgedaan bij cursussen van met name de Down Academy, het boek van David Stein over gedrag en van Karel De Corte over het psychisch functioneren van mensen met Downsyndroom.”

Team van basisschool Twaspan. Van links naar rechts Marijke Brandsma, Marjan van der Meij, Hiltje Groendijk, Jos van der Meulen, Ester Buitelaar en Aniek Vijver

“Als het op een reguliere school niet meer lukt, is dat eigenlijk vrijwel altijd vanwege sociale aspecten: weinig sociale aansluiting of gedragsproblematiek. Een enkele keer ontstaan er problemen doordat de gemeente vindt dat er geen sprake meer zou zijn van een zorgbehoefte. Maar zonder de gelden van de gemeente is het moeilijk om voldoende ondersteuning te bieden.”

Niet te veel hulp

“We willen dat er voldoende ondersteuning is. Een risico is dat de school en de leerling daar te afhankelijk van worden. Als een ondersteuner te veel met de leerling doet, kan de leerkracht zich minder verantwoordelijk voelen. Daarom willen we dat de ondersteuner niet alleen naast de leerling met Downsyndroom zit, maar ook actief meedraait

in de klas. Een belangrijke taak van een begeleider is zichzelf op termijn overbodig maken. Natuurlijk zijn er taken op het gebied van zorg, toezicht, het aanleren van vaardigheden en pre-teaching, maar je moet niet te veel ondersteuning bieden. Soms zien we bijvoorbeeld dat een kind telkens aan de hand naar de wc wordt gebracht, terwijl het dat prima zelf kan. Als je altijd een hand geeft, gaat het kind dat verwachten. Dan wordt het een gewoonte, en die zijn vaak moeilijk weer af te leren. Te veel hulp bieden is een valkuil, en dat kan in kleine dingen zitten.”

“Al met al hebben we vanuit Steunpunt Onderwijs Noord, in samenwerking met Wiis, binnen Friesland een goede basis gelegd voor ondersteuning van inclusie in het regulier onderwijs. De werkwijze staat als een huis!”

De pedagoog en coördinator van Wiis

Wiis integreert onderwijs en zorg en speelt daarmee een belangrijke rol in het bevorderen van inclusief onderwijs in Friesland. Coördinator Ester Buitelaar vertelt over haar motivatie: "In mijn klas op de basisschool zat een jongen met Downsyndroom. Ik heb als kind van dichtbij meegemaakt hoe gewoon dat was. Dat heeft bij mij een zaadje geplant, dat nu, zoveel jaar later, volledig tot bloei is gekomen."

Ondersteuning richting de gemeente

"De zorg die een gemeente financiert voor een kind hangt in de praktijk erg af van de kennis en doortastendheid van de ouders. Dat maakt het onvoorspelbaar. Vanuit Wiis proberen wij te borgen dat dit proces goed verloopt. Gemeenten zijn doorgaans bereid mee te denken, maar ervaren vaak handelingsverlegenheid. Bij indicaties of herindicaties begeleid ik de ouders tijdens de gesprekken. Ik leg uit dat we in Friesland een ondersteuningsstandaard hanteren. Hierdoor hebben de partijen een beeld en gaan ze niet op elkaar zitten wachten. Dat gebeurde in het verleden wel vaak. We hopen dat de standaard een inspiratie is voor de rest van Nederland. Het zorgt voor rust, zowel bij scholen als ouders."

Ondersteunen en kennis overdragen

"Wiis integreert zorg en onderwijs op de werkvloer, zodat het kind optimaal wordt ondersteund. Tegelijkertijd versterken we het schoolteam: onze begeleiders delen dagelijks kennis, zodat leerkrachten ook zelf meer verantwoordelijkheid kunnen nemen voor de leerling."

Supervisie en intervisie

"Onze medewerkers worden bijgeschoold en begeleid vanuit Wiis. Collega's delen tips en ervaringen, bijvoorbeeld over de samenwerking met leerkrachten. Het is belangrijk dat scholen zich eindverantwoordelijk voelen voor alle leerlingen. We proberen hierover constant open in gesprek te blijven. Het moet echt een gezamenlijke inspanning zijn, anders wordt het kind een 'eilandje' in de klas."

Ondersteuning van peuters

"We worden steeds vaker benaderd voor ondersteuning op reguliere peuterspeelzalen. We helpen bij het vinden van een geschikte plek en bieden begeleiding, met focus op het beantwoorden van vragen en het geven van handvatten. We willen ouders al vroeg kunnen begeleiden en van informatie voorzien. De inspanningen vanuit Wiis zijn erop gericht om van jongs af aan inclusie te ondersteunen."

Ervarings- verhalen uit Friesland (2/3)

Jeppe op Twaspan: een verhaal van inclusie en groei

Tekst: Gert de Graaf | Foto's: Aniek Vijver

Op basisschool Twaspan in Deinum wordt inclusie in de praktijk gebracht. Jeppe, een jongen met Downsyndroom, is inmiddels een volwaardig lid van de klas en groeit elke dag.

Het verhaal van Jeppe op basisschool Twaspan begint bij zijn ouders, Sjaak en Marij van Leeuwen. Jeppe is de jongste van vier. Zijn vader, Sjaak, heeft een achtergrond in het onderwijs en ondersteunt onder andere veel speciale scholen bij kwaliteitsontwikkeling. Sjaak vertelt: "Vanuit mijn kennis had ik al vroeg het idee dat Jeppe mogelijk naar het reguliere onderwijs zou kunnen." Voor Marij lag dat anders. Voor haar was alles nieuw en erg spannend. Toch volgde ze Sjaak in zijn inschatting en voelde ze sterk: "Het zou heel mooi zou zijn als het zou lukken."

Aanmelding

De keuze voor Twaspan was logisch. Het was de school waar Jeppe's oudere broer en zussen al naartoe gingen. Bovendien ligt de school in het dorp en kende Jeppe de locatie al goed doordat de kinderopvang en peuterspeelzaal in hetzelfde gebouw zitten. Voor de school, hier vertegenwoordigd door intern begeleider Hiltje Groendijk en Jeppe's juf Aniek Vijver, kwam de aanmelding dan ook niet als een verrassing.

Ze besloten ermee aan de slag te gaan. De school nam contact op met Steunpunt Onderwijs Noord. Ambulant begeleider Marjan van der Meij en een collega gaven een presentatie aan het team. Dat leidde tot een duidelijke reactie: "Daar willen we wel voor gaan." De school wilde de mogelijkheden onderzoeken. Voor Hiltje sloot dit traject mooi aan bij de afronding van haar opleiding tot intern begeleider.

Toelating

Het toelatingsproces begon met een observatiefase. Hiltje en Marjan gingen meerdere keren kijken op de peuterspeelzaal. Hiltje: "Jeppe ontwikkelde zich heel mooi en was sociaal en toegankelijk. Hij zat netjes op een stoeltje en hij deed op zijn eigen manier mee met de kringactiviteit. Hij hield zich aan de regels. Niet aan allemaal, maar aan de meeste wel. Je zag dat hij de structuur daar al goed kon volgen. In een klas heb je ook een duidelijke structuur. We verwachtten dat hij daar zo bij zou kunnen invoegen."

Marjan's 'kijkwijzer' was bij de observatie een duidelijke steun; deze helpt om een inschatting te kunnen maken van de ontwikkelingsmogelijkheden. De school besloot: Jeppe is welkom. De benodigde extra ondersteuning werd geregeld via Wiis, een samenwerking tussen zorgorganisatie Wille en Steunpunt Onderwijs Noord.

Een pittige start

Toch was de start niet zonder moeilijkheden. Jeppe begon in mei, een drukke periode. Hij moest wennen aan de nieuwe structuur. Het vroeg aanpassingsvermogen van de andere kinderen en leerkrachten. Er waren uitdagingen met gedrag. Aniek vertelt: "Jeppe kon soms zonder duidelijke aanleiding een ander kind bijten. Ik denk dat dit gebeurde als hij moe was, omdat we hem eigenlijk hadden overvraagd."

Marij voegt daaraan toe: "Dat bijten startte al op de peuterspeelzaal en thuis. Ik heb het idee dat hij het juist deed bij de kinderen die hij leuk vond." Aniek: "Er is een nieuw jongetje in de klas. Die is wat afwachtend en Jeppe zoekt hem op. Ook vorig jaar zocht Jeppe op een negatieve manier contact met vooral kinderen die een beetje afwachtend waren. Misschien is het ook wel een stukje communicatie of aandacht zoeken."

De school heeft geleerd om te gaan met de initiële gedragsproblemen. Ze proberen het bijten te voorkomen door de momenten te herkennen waarop dit kan ontstaan en Jeppe dan af te leiden. Ze benoemen het positieve en moedigen positieve

interacties met de kinderen aan. De juf corrigeert Jeppe op een neutrale manier. Dit werkt goed; het gedrag is geen groot probleem geworden. Hiltje: "We kunnen nu sneller op zijn gedrag inspelen. Je moet daar als leerkracht en begeleider een beetje feeling mee krijgen. Je moet gaandeweg je route hierin zien te vinden."

Extra begeleiding

Marijke is de vaste begeleider van Jeppe. Ze heeft geen eerdere ervaring met kinderen met Downsyndroom, maar ze is leergierig en heeft zichtbaar plezier in haar werk. "Marijke zit niet te veel bovenop Jeppe. Ze laat hem best wel los, maar ze houdt hem goed in de gaten. Dat is nodig. Meestal gaat Jeppe gericht op een doel af

en dan gaat het prima. Alleen soms neemt hij een onverwachte zijweg. Voor je het weet, staat hij op de gang. Je hebt dan iemand nodig die hem weer de goede kant op stuurt”, vertelt Aniek.

Een belangrijk uitgangspunt van Wiis is dat een begeleider zichzelf op termijn overbodig maakt. Of, zoals Hiltje het zegt: “Je moet als begeleider onzichtbaar en uiteindelijk misbaar worden. Dat is een lastige taak, niet iedereen kan dat. Maar Marijke wel.” Aniek: “Vooral in het begin was het zoeken naar hoe doe je dat doet, werken met een extra begeleider. Het is een soort tango. De ene keer doet de begeleider iets met Jeppe, de andere keer doet ze een stapje terug en doet de leerkracht iets met hem. Dat blijft zoeken. Elke week ga ik sowieso een kwartiertje om de tafel zitten om met Marijke af te stemmen.” Hiltje: “Het gaat eigenlijk heel natuurlijk, ook met de andere groepsleerkracht.”

Taalontwikkeling

Naast de algemene ondersteuning in de klas, krijgt Jeppe dagelijks een half uur één-op-één begeleiding van Marijke, vaak gericht op logopedie of Leespraat. Bij de methode Leespraat wordt leren lezen gebruikt om het praten te ondersteunen. Deze aanpak wordt ook door zijn ouders thuis ingezet. Daarnaast hebben ze zich verdiept in ondersteunende gebaren. Ook op school worden die gebaren ingezet. Marij vertelt: “Soms komen ouders van kinderen uit zijn klas naar me toe en vertellen ze dat ze van hun kind een bepaald gebaar hebben geleerd. Die ouders vinden dat een waardevolle toevoeging. Dat is leuk om te horen.”

Om de communicatie tussen school en thuis te ondersteunen, worden er regelmatig foto's gedeeld van wat Jeppe op school doet. Daarnaast sturen de ouders foto's van zijn weekendactiviteiten naar school, zodat Jeppe er in de klas over kan vertellen met behulp van de beelden.

Hoe gaat het in de klas?

Aniek ziet veel groei: “Jeppe is open en past zich goed aan. Hij gaat altijd met plezier naar school. Hij doet

goed mee in de klas en neemt deel aan de kringactiviteiten op zijn eigen niveau. Alleen duurt de kring in de ochtend altijd wat langer. Dan raakt zijn concentratie op. Rond die tijd arriveert de extra begeleider, en dan gaat hij alvast naar de wc. Verder merk ik dat de andere kinderen hem steeds meer zien als een volwaardig klasgenootje. In het begin waren sommige kinderen afwachting of spraken ze tegen hem in losse woorden of tweewoordzinnen.

Maar nu, mede doordat jongere kinderen die hem van de peuterspeelzaal kennen vier zijn geworden, praten ze in hele zinnen met hem en spelen ze volop met hem. Hij hoort er nu helemaal bij. Jeppe kent bijna alle kinderen bij naam en leert nu ook steeds beter hun namen goed uit te spreken. We accepteren nu niet meer dat hij in losse woordjes

sprekt. Zinnetjes als 'wil je helpen met mijn beker' oefenen we met Leespraat. De kinderen helpen hem nu ook alleen wanneer hij een hele zin gebruikt om om hulp te vragen."

Trots

Hiltje: "We hebben Jeppe aangenomen vanuit het principe dat we ieder kind een kans willen geven. We hebben meer kinderen met een specifieke zorgvraag. We zijn best een mooi eind op weg met inclusief onderwijs. De andere kinderen leren daardoor omgaan met diversiteit. Dat is een mooi neveneffect. Ons doel is dat kinderen uit het dorp zo veel mogelijk in het dorp naar school kunnen."

Aniek: "We hebben een filmpje gemaakt waarin we onze 'parels' laten zien. Dat zijn de dingen waarop we als school trots zijn. De inclusie van Jeppe

is zo'n parel." Hiltje: "We zijn indertijd heel open het gesprek aangegaan met Sjaak en Marij. Het uitspreken van verwachtingen heeft echt bijgedragen aan het succes." Sjaak: "Het is hier een mooi voorbeeld van passend onderwijs."

Toekomst

Voor de toekomst hopen Sjaak en Marij dat Jeppe op Twaspan kan blijven. Sjaak: "Ik kan me voorstellen dat hij het schoolse leerproces hier op school kan oppakken. Mocht dat niet lukken, dan is er een goede speciale school, bijvoorbeeld in Leeuwarden. Maar we zouden liever zien dat het hier lukt, zodat hij onderdeel blijft van het dorpse leven." Marij: "Jeppe is net uitgenodigd voor zijn eerste feestje. Het is zo fijn dat hij op zo'n jonge leeftijd al daarvoor wordt uitgenodigd."

Een school die denkt in mogelijkheden

Ervarings-
verhalen uit
Friesland (3/3)

Tekst: Gert de Graaf | Foto's: Ester Buitelaar, Tjerk Beumer, Ellen Volkers-Pasma

In juni spraken wij met de moeder van Inez Volkers (12), en met haar school, IKC De Sprong. Inez zat toen in groep 8 en maakte zich klaar voor de overstap naar het regulier voortgezet onderwijs. Sinds de kleutergroep zat ze op deze reguliere basisschool en vanaf het begin was ze daar welkom.

Toen Ellen Volkers-Pasma en Ivo Volkers een school zochten voor hun dochter Inez, dachten ze eigenlijk geen moment aan speciaal onderwijs. Ellen vertelt: "Onze insteek was altijd: regulier. We wonen hier in deze wijk, dus hoe mooi zou het zijn als ze hier gewoon naar school kon? Dicht bij huis, met buurtkinderen spelen en vriendjes maken. Dat leek ons het beste voor haar sociale ontwikkeling."

Ze hadden één school op het oog, en dat bleek meteen raak. "Toen we binnenstapten voelden we: hier is ze welkom. Dat was zó bijzonder – zeker in 2016, toen inclusie nog lang niet vanzelfsprekend was."

Ellen en Ivo waren voorbereid op weerstand. “We dachten dat we de school moesten overtuigen,” vertelt Ellen. “Maar het tegenovergestelde gebeurde. De kleuterjuf zei: ‘Ik wil heel graag jullie dochter in mijn klas.’ We waren overrompeld en ontroerd.” De school gaf eerlijk aan geen ervaring te hebben met kinderen met Downsyndroom. Maar dat was voor Inez’ ouders geen probleem: “Voor ons ging het erom dat ze welkom was en dat de school ervoor openstond. Net als wij, dacht het team in mogelijkheden.”

Een school voor iedereen

Rens van der Voorn is sinds 1 april directeur van IKC de Sprong. Zijn eerste indruk van het team? “Een hechte groep collega’s die elkaar goed kent en met veel positiviteit naar kinderen kijkt. Dat voelde ik vanaf dag één. Er is hier echt een cultuur van samen doen en samen oplossen.” Hij ziet dit dagelijks terug, ook na schooltijd.

“Dan komen de puzzeltjes weer langs – want ieder kind heeft zijn eigen behoeftes. Of dat nu Inez is of een andere leerling, het team kijkt steeds opnieuw: wat heeft dit kind nodig en hoe kunnen we dat mogelijk maken? Niet vanuit beperkingen, maar vanuit kansen. Echte inclusie betekent dat je kijkt naar het belang van het kind, ongeacht wie het is. En dát is wat dit team doet. Altijd.”

De kracht zit in de groep

Toen leerkracht Tjerk Beumer op IKC De Sprong begon, kreeg hij in groep 6 meteen Inez in zijn klas. “Ik dacht eerlijk gezegd: huh, hoe werkt dat dan? Maar vanaf dag één ging het eigenlijk vanzelf. Heel natuurlijk. Dat zegt veel over deze school.”

Voor Tjerk was het lesgeven aan Inez een waardevolle ervaring. Niet alleen vanwege haar, maar ook door de samenwerking met collega’s, met haar ouders en met de klas. “Het heeft me echt iets

gebracht – als leerkracht én als mens. Je hebt als leerkracht een bepaald idee van hoe onderwijs eruitziet, maar als je het dan zó in de praktijk meemaakt, verandert dat je blik. Je ziet wat er mogelijk is als je samenwerkt. De kracht zit niet alleen in jou als leerkracht, maar juist in de groep.” Hij merkt dat de klas sterker en zorgzamer is geworden door Inez. “Zonder haar was de groep anders geweest. Minder rijk. Want juist door haar zijn kinderen gaan ontdekken wat het betekent om samen om te kijken naar elkaar. In het begin zoek je als leerkracht nog: hoe vlieg ik dit aan, wat werkt op dit moment voor Inez? En eigenlijk konden de kinderen dat vaak veel beter dan ik.”

Tjerk licht dit toe aan de hand van een project waarin de kinderen onderzoeksvragen bedachten en samen aan een thema werkten. “Je probeert als leerkracht dan te differentiëren, aan te sluiten bij ieder kind. Maar uiteindelijk draait het ook om samenwerken. Je ziet hoe kinderen op een fijngevoelige manier afstemmen op wat Inez nodig heeft. Ze voelen aan hoe ze haar kunnen meenemen, zonder dat jij als leerkracht alles hoeft te sturen.”

stap voor stap wat ze moet doen: eerst haar weektaak afmaken, die aan de juf of meester laten zien, en pas met toestemming mag ze de laptop pakken. Ik heb dit voor haar uitgeschreven zodat het overzichtelijk en voorspelbaar is."

Hoewel Inez zich niet altijd aan de afspraak houdt, werkt het kaartje goed. Het helpt begeleiders en leerkrachten rustig te verwijzen naar de afspraak: "Wat was ook alweer de afspraak?" Door naar het kaartje te wijzen, wordt haar gedrag bijgestuurd. Deze visuele ondersteuning is veel effectiever dan alleen mondelinge instructies.

Leerkracht Tjerk benadrukt dat dit voorbeeld laat zien hoe Ester niet alleen het gedrag begeleidt, maar dat zij daardoor ook bijdraagt aan Inez' ontwikkeling. "Dit is ook leren," zegt hij, "waarbij gedrag gestuurd én aangeleerd wordt." Dat helpt de leerkrachten enorm. Omdat alles goed is voorbereid en doorgesproken, blijft de structuur ook bestaan als Ester er een keer niet is. "Het wordt echt een onderdeel van Inez zelf, maar ook van mij als leerkracht," zegt Tjerk.

Observeren

Ester legt uit dat haar rol ook sterk observerend is. Ze bekijkt wat goed gaat en waar nog aan gewerkt kan worden, vooral op het gebied van zelfredzaamheid, zelfstandigheid en communicatie.

Ondersteuning op maat

Ester Buitelaar is pedagoog en coördinator van Wiis, een organisatie die begeleiders detacheert om kinderen met het syndroom van Down te ondersteunen in het regulier onderwijs. Naast haar coördinerende rol begeleidt zij Inez sinds groep 6. Haar werkzaamheden bestaan uit instructie, voorbereiding en observatie.

Ester legt uit: "Ik werk vier ochtenden per week met Inez, van 9.00 tot 12.30 uur. We beginnen met rekenen, waarbij Inez op haar eigen niveau werkt. Ik neem haar apart om stof te herhalen en nieuwe dingen aan te bieden,

buiten de klas. De verwerking doet ze daarna in de klas, net als haar klasgenoten: eerst uitleg, daarna zelfstandig werken. Verder bereid ik veel dingen voor, niet alleen op het gebied van lesmateriaal, maar ook ten aanzien van situaties die anders kunnen lopen dan verwacht."

Uitschrijven werkt

Ester geeft een voorbeeld van hoe zij het gedrag van Inez begeleidt: "Inez heeft periodes waarin ze snel de laptop uit de kast wil pakken. Die kast staat op de gang, dus ze moet het lokaal uit. Om dit goed te reguleren, hebben we een duidelijke afspraak gemaakt met een 'regiekaartje' dat op de hoek van haar tafel ligt. Daarop staat

Ze bespreekt haar bevindingen regelmatig met de leerkrachten en vraagt: "Zien jullie dit ook? Hoe denken jullie erover? Past dit binnen de klas?"

Ester benadrukt dat zij niet alleen beslist. Zoals Tjerk ook al zei, is het na jaren samenwerken een organisch proces geworden. "Ik zie iets en denk: daar moet aan gewerkt worden, omdat het in het belang is van Inez én van de hele klas. Zo kunnen we gericht aan de slag. Vaak schrijven we dingen duidelijk voor Inez uit," vertelt

Ester. Deze aanpak past binnen Leespraat, een methode die lezen inzet om de ontwikkeling op meerdere gebieden te stimuleren. Inez' ouders en logopedist passen Leespraat sinds jonge leeftijd toe. Haar moeder Ellen zegt daarover: "Inez heeft echt goed leren lezen en schrijven. Ze leest bijvoorbeeld graag 'Dolfje Weerwolfje'."

Aansluiting in de bovenbouw

Inez is geliefd in haar klas. Ze speelt tikkertje, gaat op speelafspraken en wordt uitgenodigd op verjaardagsfeestjes. "In de

bovenbouw krijgen klasgenoten andere interesses, maar Inez kent haar klasgenoten al sinds de kleutergroep. De band is daardoor heel hecht," vertelt haar moeder. "Kinderen zijn veel flexibeler dan volwassenen. Ze zien Inez zoals ze is – iemand die er gewoon bij hoort. Ze zijn zorgzaam, willen haar helpen, het goed doen en haar beschermen. Pesten komt niet voor. Een houding van acceptatie wordt breed gedragen binnen de klas."

Ellen erkent dat het soms extra energie vraagt: "Ik ben een van de weinige moeders die nog op het plein staat om mijn kind op te wachten. De kinderen regelen het onderling met hun mobieltjes. Als Inez met iemand wil spelen, dan moet ik dat regelen, omdat ik haar moet brengen en halen. Maar het gebeurt nog steeds, en de kinderen vinden het leuk. Ze heeft een vaste vriendengroep, waaronder ook jongens. Ouders vertellen vaak dat hun kinderen het fijn vinden om met Inez om te gaan, omdat ze helemaal zichzelf kunnen zijn bij haar."

Faciliteren

Ester: "We hebben altijd gestimuleerd dat de kinderen Inez meenemen in hun activiteiten, maar vaak gebeurt dat vanzelf, want ze is sociaal en zal altijd zelf contact zoeken. Soms benoemen wij het expliciet: 'Mag Inez

meedoen?’ of ‘Wat zou zij kunnen bijdragen binnen jullie groepje?’” Tjerk begrijpt dat een kind met Downsyndroom in de bovenbouw

het risico loopt geïsoleerd te raken. Maar dat is niet zijn ervaring: “Ik vind het mooi dat er, zelfs nu Inez in groep 8 zit, nog steeds kinderen

zijn die in elke pauze tikkertje met haar spelen. Ze vraagt het gewoon aan de anderen, en ze doen mee – heel vanzelfsprekend. Daar hoeven wij niets in te sturen.”

Een verrijking voor de school en de samenleving

Schooldirecteur Rens benadrukt dat de aanwezigheid van Inez méér betekent dan alleen haar eigen ontwikkeling. “Het is prachtig voor haar, maar ook een verrijking voor de school en de maatschappij. Leerkrachten leren veel over hun eigen handelen. En de klasgenoten groeien: sociaal, empathisch en als groep. Inez is niet ‘de leerling met Down’, ze is gewoon een van de kinderen. En dat is ontzettend knap gedaan door iedereen om haar heen.”

Een nieuwe aanmelding

Na acht jaar verlaat Inez de school. Maar het verhaal krijgt een vervolg. Ellen vertelt: “De school had gezegd: ‘We zouden graag weer een kind met Downsyndroom verwelkomen.’ En dat is gelukt.” Komend schooljaar start een nieuwe leerling in de kleutergroep. Rens voegt daaraan toe: “Wat ik geweldig vind: toen we het hoorden was de eerste reactie van het team: ‘Wat fijn! Dat gaan we samen doen.’ Dat enthousiasme, die open houding – dát is wat we hier willen blijven uitstralen. Voor ieder kind.”

